

KRONIKK & DEBATT

KRONIKK:

E-post:
kronikk@klassekampen.no
Maks 6000 teikn inkludert mellomrom. Legg ved portrettfoto.

Tollef Mjaugedal
tollefm@klassekampen.no
Kronikk- og debattredaktør

DEBATT:

E-post:
debatt@klassekampen.no
Innlegg over 3000 teikn kan bli korta ned. Legg ved portrettfoto.

Velaug H. Sælid
Velaughs@klassekampen.no
Redaksjonssekretær

Klassekampen honorerer normalt ikke innsett stoff. Innsendaren si e-postadresse blir trykt med mindre innsendaren reserverer seg mot dette. For Klassekampen sine generelle vilkår for publisering, sjå www.klassekampen.no/ikk/index.php/news/home/generelle_vilkaar

DEBATT

God økopolitikk må praktisere føre var-prinsippet, og tvil bør komme naturen til gode.

Ny retning for miljøet

Eline Hågvar og Sigmund Hågvar
KRONIKK

«Er du økolog, sier du? Men politikere bryr seg jo ikke om økologi,» sier Jane Memmott, en av Europas ledende økologer. Hun fortsetter: «Det var denne bemerkningen fra en politiker som virkelig motiverte meg til å intensivere min forskning, og ikke minst til å formidle sammenhengene i naturen til de politikerne som bestemmer vår framtid.» I salen sitter ni hundre økologer, samlet på europeisk kongress for å diskutere naturens og menneskenes framtid.

Naturens stabilitet er truet, ikke minst på grunn av klimaendringene. Dyre- og plantearter har begynt å flytte på seg i Europa, for å finne igjen sitt klima. Mange arter vil ikke klare det. Humler og villbier, nødvendige for bestøvningen i landbruket, sliter allerede fordi deres leveområder er nedbygget.

Insektenes travle arbeid i landbruket er et eksempel på økosystemtjenester som naturen gratis kan beregne hva det ville koste å utføre bestøvningen manuelt, ender vi opp med svimlende beløp. Andre økosystemtjenester er produksjon av rent vann, og alle de artene vi kan høste gjennom jakt og fiske – rett og slett fordi naturen er produktiv og fungerer. Naturen kan ta imot vårt avfall hvis vi ikke overbelast dens rensende evne i jord, vann og hav, og den har også en viss, men begrenset evne til å suge opp karbondioksid fra vår forbrenning av olje og gass.

Men nå begynner flere av naturens viktige mekanismer å bli overbelastet. I havet har vi allerede overfisket de viktigste bestandene. Både på land, i ferskvann og i saltvann begynner økosystemene å svikte. Dette angår ikke bare det myldrende artsmangfoldet, men i høy grad oss selv. Naturens økosystemtjenester er truet.

Økologi er vitenskapen om hvordan alt i naturen henger sammen. Den belyser grunnleg-

gende prinsipper som næringskjeder og næringsnett, konkurranse mellom og innen arter, tilpasninger til ulike miljøforhold og hva som påvirker populasjonsvekst til en art. Økologien kan vise oss både hva naturen tåler, og hvor sårbar den er.

Fordi menneskene nå griper inn i naturens ulike prosesser, bør økologisk tenkning ligge i bunn for all frentidsrettet politikk. Allerede på 1970-tallet oppstod begrepet økopolitikk, som innebærer at vi bør samarbeide med naturen og respektere dens tålegrenser. Økologisk innsikt kunne langt på vei hindre mange «uforutsette virkninger» mennesket har hatt på miljøet. Eksempelene er mange:

■ **Plantevernmidler** som viste seg å bli oppkonsentrert i naturen, og som etter hvert ble dødelige for fisk, fugler og pattedyr øverst i næringskjedene.

■ **Kjernekraftulykker** har skapt langsiktige effekter oppover i næringskjedene. Fremdeles sliter Norge med utslippene fra Tsjernobyl-katastrofen.

■ **Genmodifiserte planter** får stadig større utbredelse, og utgjør et gigantisk økologisk eksperiment. Noen av menneskets viktigste ville næringsplanter, som ulike ris og maissorter, er nå blitt genetisk forurenset. Disse

ville variantene, som er utgangspunktet for menneskets storstilte avl på ulike sorter tilpasset lokalmiljøet, må bevares genetisk intakt. I mangel på økologisk tenkning har genindustrien hatt en uforutsigelig «Petter Smart»-holdning til hvordan vi kan få bukt med skadedyr og ugras. ■ **Frivillig eller ufrivillig** har fremmede arter blitt innført. Hvem skulle trodd at en utenlandsk snegl på få tiår kunne spre seg over store deler av Sør-Norge og skape problemer i hager og landbruksområder? Ingen forutså at kongekrabben ville overta havbunnen i Nord-Norge, eller at villsvinet ville trenge inn fra Sverige. Den fryktede harlekinnmarhøna, som kan utkonkurrere nyttige mariehøner, er nå

UTE AV KURS: Klimaendringer fører til at dyr og planter flytter på seg for å finne igjen sitt klima. Humler og villbier, som er nødvendige for bestøvningen i landbruket, vil kanskje ikke klare det. Dette har konsekvenser for både menneske og natur, skriver kronikkforfatterne.

FOTO: IVAN ALVARADO, REUTERS/SCANPIX

som nå feier over Canadas barskoger skyldes menneskelig virksomhet, der både temperaturstigning og endret skogbrukspolitikk har skylden. I nordlige områder, inkludert Norge, må vi forvente at temperaturøkningen også fremmer innvandring av skadegjørere og sykdomsbærere. Blant annet banker malariamyggen på døra.

Tilhengerne av oljeboring garderer seg gjerne med «konsekvensutredninger». Men naturen er kompleks. Det er naivt å tro at disse utredningene skal gi oss sikre svar på miljøeffektene. Konsekvensutredningene tar i beste fall bare for seg en liten, lokal bit av havøkosystemet. God økopolitikk innebærer derfor å praktisere føre var-prinsippet, som betyr at tvil bør komme naturen til gode.

FNs klimapanel har bedt om rask reduksjon av CO₂-utslipp, men Norge bidrar ivrig til det motsatte. Det er naivt å tro at disse utredningene skal gi oss sikre svar på miljøeffektene. Konsekvensutredningene tar i beste fall bare for seg en liten, lokal bit av havøkosystemet. God økopolitikk innebærer derfor å praktisere føre var-prinsippet, som betyr at tvil bør komme naturen til gode.

Mediene viser en nærmest schizofren holdning til miljøproblemer: I ett innslag fastslår vitenskapsfolk og politikere hvor viktig det er å redusere oljebudet for å unngå global oppvarming. I neste innslag annonseres det gledesstrålende at det nå er påvist en «elefant» i Nordsjøen: Et nytt, gigantisk oljefunn som skal suges opp fortest mulig og svis av ulike steder i verden. Oljeministeren stråler, gratulerer finnerne og setter tomme opp. Oljeindustriens ledere skåler i champagne.

Hvor er det politiske lederskapet som skal sikre oss en trygg framtid, basert på økologisk innsikt og et aktivt føre var-prinsipp?

Eline Hågvar og Sigmund Hågvar, professorer, UMB
eline.hagvar@umb.no
sigmund.hagvar@umb.no

«Temperaturøkningen fremmer innvandring av skadegjørere og sykdomsbærere, som malariamyggen»

påvist i Norge. I Australia er mange pungdyr utryddet eller truet på grunn av innførte dyr som katter og rotter. Da man innførte kuer i Australia, ble marka dekket av kuruker fordi det ikke fantes gjødselbiller der som kunne bryte dette ned.

■ **Surere havvann** fra menneskeskapt CO₂ kan gradvis utrydde ulike livsformer med kalkskall (alger, muslinger, snegler, krepsdyr). Det vil endre næringsnettene radikalt og true mulighetene for at vi kan bruke havet som spiskammer.

■ **De enorme barkbilleangrepene**